

Rok 1948.

Po novém roce mívá zima, 3. a 4. při ob-
 levě snůh roztál. 13. a 14. ledna přelo, 16., 19. a
 21. padal snůh, ale teplota byla kolem nuly, pak
 trochu mrzlo, ale koncem měsíce už přelo.
 Také 7-9. února poprskávalo, stejně 11-12., často
 se sněhem. V druhé polovici měsíce mrzlo (23-
 27. II. až -20°C). Počátkem března mrazy se mí-
 nily, ve dne bylo slunečno, snůh mizel. V polovici
 března nestálé počasí, často poprchává. Po veliko-
 nocích se seje, práce dobře jde, ale dlouho do
 dubna jsou noční mrazy. 15. IV. přelo, pak se
 oteplilo, 23. večer bouřka. Po přechodném ochla-
 zení počátkem května teplota stoupá (5. V. až 24°C),
 9. V. po bouřce prší. Ale už bylo sucho. Po-
 čátkem května se objevilo moc chroustů, také
 řepku ^{drápelci} napadli škůdci, takže se musela zasa-
 vat. Vrcháčející řepu žrali ^{nosatci} "branci". Tu bylo do-
 brě, že se 20. s přehánkami ochladilo a 27. přelo.
 V červnu celkem sucho, prší jen po bouřkách
 (13., 19., 20. a 30.) V červenci časté drobné deště
 za nižších teplot až do 19. - 25. VII. bouřka
 s větrem který pomíchal nejvíce ovsy. 26. VII. po-
 čínají žně za sucha a horka. Jsou přeru-

Počasí

a

počasí

práce

ieny 10. VIII. bouřkou, 13., 14. a 19. deštěm. Ale 22. VIII. je obilí sklizeno a značná část vymláčena. Výnosy, hlavně u žita, zklamaly původní očekávání. Koncem srpna jasno, ale chladné noci. Suší se obilí; V září z prvu teplo, 17. ochlazení, 24. mráz. V polovici měsíce se dobývají brambory, které daly dobrý výnos. V říjnu jasno, v noci mráz, 19. a 27. přišlo. Od 7. do 15. XI. střídavě mráz, obléva, někdy déšť. Na to celkem mírný podzim. Dne 21. XII. uhodil mráz přes 15°C , ke konci roku se zima mírní. Je trochu sněhu. —

Místní národní výbor konal 11 schůzi, z toho 1 veřejnou.

Obecním zaměstnancům (Frant. Podlerovi a Al. Čujanovi) upraven plat podle nář. okres. nář. výboru z 22. X. 1947 čj. 18.213/3-I/19-47, takže se vyplácelo Fr. Podlerovi 2.776 Kč a Al. Čujanovi 1.500 Kč měsíčně. Také obecnímu strážníkovi od 1. I. 1948 zvýšen plat na 2.000 Kč měsíčně. Pohladníkovi schválena odměna za r. 1947 v částce 4.000 Kč, v čemž není odměna za sdeřlám výročních účtů, která činila 1.000 Kč (MNV 16. I. 1948).

Výroční účty za r. 1947 byly schváleny 3. IV.

Místní

nář.

výbor

1948. Hlavní příjmové položky byly:

Obecní jmění - - - - - 59.083.50 Kč,

Přirážky, dárky, příspěvky - - - - - 210.301.60 „,

a v tom je dárka

z nápojů - - - - - 55.419 Kč,

ze zábav - - - - - 35.117.40

ze psů - - - - - 6290 -

z použív. místnosti 20.825 „,

Příděly - - - - - 206.942 - .

Hlavní položky výdajové:

Ústřední správa - - - - - 175.904.20 Kč,

Obecní jmění - - - - - 131.185.60,

v němž je odpis váz. vkladů a

českých marek více jak 45.000,-

Bezpečnost - - - - - 27.319.50

Komunikace - - - - - 43.329.50

Sociální péče - - - - - 30.494.50

Školství, nč. národní, náboženské. - 91.588.50,

Obecní zájmy - - - - - 40.646.80 Kč.

Uhrn příjmů i výdajů činil - - 831.012.70 Kč.

Rozpočet na rok 1949 byl schválen dne

22. května. Potřeba byla stanovena na 1,337.350 Kč,

úhrada 183.200 Kč, takže vyplýval schodek

1,154.150 Kč.

Nejdůležitější položky potřeby:

Ústřední správa (hlavní služby) - - 226.800 Kč,

Obecní

rozpočet

obecní jmění - - - - -	230.000 Kčs,
z toho udržování budov - - -	81.000 Kčs,
udržování historických památek (zámku) - - -	50.000 Kčs,
bezpečnost - - - - -	87.500 Kčs,
sociální péče - - - - -	59.500 "
školství, kultura, náboženství - - -	181.350 "
služba půjčkám, i těm, které mají být uzavřeny: úrokování - - -	259.400 "
umorování - - -	152.600 " .

Hlavní položky úhrady:

obecní jmění - - - - -	57.300 Kčs,
přirážky, dárky ap. - - - - -	84.000 " ,
z toho dárka z nápojů - - -	26.000 Kčs,
ze zábav - - -	15.000 "
z použív. místností - - -	34.000 " ,
ze psů - - - - -	6.000
z karet - - - - -	3.000 " ;

Na úhradu schodku se počítá s výnosem přirážek
(125% k domovním přírůbkům a 400% k ostatním da-
mům) celkem - - - - - 83.500 Kčs,
takže zbývá neuhrazeno - - - - - 1,070.650 Kčs.

M. N. V. schválil parcelační plán pro parc.
č. 127/1 (za novou školou), který zhotovil Ing.
Frant. Kuřík z Mor. Přibové, a přidělil stavební
místa Met. Škaminovi a Frant. Přidalovi, kte-

ry na parcele, sousedící s domem č. 304 (jehož dostal z přídelu) počal stavět stolaršskou dílnou.

Uneseno prodávat 1 m² stavební plochy za 5 Kčs (MNV dne 19. VI.).

Bytova

komise

Dne 10. VII. zřízena bytová komise podle zákona č. 138 z r. 1948. Tato komise (Fr. Chrást, Fr. Vrba, Zofie Pardiřková) rozhodovala o přidělování volných bytů.

Zasobování
vodou

Vyšší polohy obce, hlavně Račany a Vidléky, nemají studen. Vodu berou z dřevěného vodovodu, t. z. trubky, která přivádí vodu z pramenu u „červené skály“ do budov dřevěného velkostatků. Udržování trubky náleželo lesnímu velkostatku. Po ~~rev~~ revizi první pozemkové reformy lesy převzal stát, ovšem bez záruků, tedy také bez povinnosti udržovat trubku. Aby zminěné polohy obce nezůstaly bez vody, musí se zatím o trubku starat obec (MNV. 30. XII.).

Spor o
hranici

Ve sporu o katastrální hranici s Jevičkem se nic neměnilo. Žda se, že teprve v únoru 1948 se předseda MNV JUDr. Zeman ze spisu a z pozemkové káňky přesvědčil o skutečném stavu záležitosti a když docházel k mínění, že Hospodářské družstvo v Jevičku

asi vědomě nechce uznávat jaroměřickou příslušnost budov dřívějšího družstva skalického, prohlásil: „A teď je budeme honit“. A nestalo se nic. ~

Od února 1948 má značný, ne-li rozhodující vliv akční výbor. Když někteří ministři podali žádost o propuštění, občané sledovali události, i když netušili, jaký bude další vývoj. Iniciativu měla komunistická strana. Po ustavení nové vlády byly na veřejných budovách, i na některých soukromých praporey.

Dne 28. II. pozváno do obecní kanceláře 18 občanů (v tom po 2 ze stran nekomunistických) a po vysvětlení K. Finsterle, proč dochází k ustavení akčního výboru, byl tento ustaven takto: předseda Kar. Finsterle, sklár č. 312, místopředseda knol Alois č. 228, zapisovatel Ondřík Jaroslav, krejčí č. 192, členové Lázaršský Frant., zedník č. 16, Langer Jos., dělník č. 22, N. Dvůr, Fojtek Ludvík, rolník č. 19, Karafiát, zedník č. 194, Popelka Miloslav, zedník č. 25, Křížček Ant., tov. dělník č. 113, Přikryl Rudolf, zeleňnický zaměstnanec v.v., č. 149, Kubiš Jan č. 82, rolník, Dostál Frant., zedník, č. 167, Glac Antonín, zedník, č. 122, Glac Jan, malorolník, č. 170, Peka Josef, zedník č. 195, Strnad Alois, sklár, č. 107; náhradníci: Glac Jan, zed-

Akční

výbor

ustavení

ník, č. 121, Luján Albín č. 41, Schneider Fr.,
zedník č. 260. - Ihned na to učiněna některá
usnesení zejména :

Opatření

akčním

1.) Aby v MNO z dosavadních zastupců stra-
ny lidové a nář. socialistické zůstali: Drob-
níček Richard, Schneider Ludvík a D^r Ze-
man Jaroslav; ze ostatní byli navrženi ná-
stupci: Červíněk Frant, důchodce č. 310, Foj-
tek Ludvík č. 19, Glor Jan č. 170, Klemsova
Anna č. 261, Kučera Václav č. 193, Stolar,
Krapil Ludvík, tesař, č. 258, Langer Jos. č. 83,
Lexman Frant č. 33, rolník, Pazdírková Žof.,
č. 283 a Schneider Fr. č. 260.

výboru

2.) Aby z předsednictví JSCZ byl odvolán
Dirr Ludvík č. 100 a ustanoven byl Fojtek
Ludvík č. 19.

3.) Aby místo ředitele měst. školy Julia Mac-
kerle ustanoven byl odb. uč. Brok. Hajnýš

4.) Aby ze správy kina byl odvolán Jaroslav
Fidler a nahrazen Jar. Pudíkem.

5.) Školník v obecní škole Frant. Pospíšil, č. 71,
aby byl zbaven školnictví. —

Příští den, 29. II., byla uá v obecním
hostinci schůze lidu, na níž řečník pronesl
energickou řeč. Pak na vyzvání, aby členi stra-

ny lidové a nar. socialistické odevsdali strana-
nické legitimace, někteří tak hned učinili, ně-
kteří je přinášeli. Na schůzi také bylo přečteno
usnesení AV. z předcházejícího dne.

Při náboru členů do komunistické stra-
ny, který pak v příštích dnech následoval, vstou-
pili do strany i dřívější význační členové a
funkcionáři nar. socialistů a lidovců. Někteří
z nich se dali zapřít do strany sociálnědemo-
kratické. Organizace lidová a nar. socialistů, i
když snad nebyly formálně rozpuštěny, prakticky
přestaly existovat.

Komu-
nistická

strana

Akčním výbor národní fronty schvaloval
pak akční výbory ostatních spolků a korporací v
obci. Z důležitých pozdějších usnesení třeba zrna-
menat ustanovení nových členů v místní školní
radě (Jaros Ferdinand č. 240, Komínek Josef č. 333,
Hartl Karel č. 151, Charvát Jan č. 50) a v újední
školní radě (Vystavěl Karel č. 323, Hartl Karel č.
151, Paříl Jan č. 198, Lažavský Frant. č. 16, Pardi-
nek Lambert č. 80) (oprava: včlecek m.šk.p.
místo zapsaného Hartla K. má být Valenta Fran-
tišek č. 337). - Do místní osvětové rady jmeno-
vání 22 členů (dne 2. III. 1948).

Dne 7. XI. došlo k reorganizaci AV a byl
ustaven v tomto složení: Předseda Kar. Finsterle,

místopředseda Karel Alois, zapisovatel Pudiš Jaroslav, členové: Charvát František č. 325, Fojtek Ludvík, Karafiát Frant., Krapčák Ant., Kubín Jan, Dostál Frant., Gloe Jan č. 140.

Tehorž dne byli místnímu národnímu uveřejnění členi nové vyživovací komise a to: Janoušek Richard, Kučera Václav, Charvát Jan, Valenta Josef, Skřípský Bedřich a Hlubíková Josefa. ~

Ze zápisů o schůzích AV a MNV je vidět, že na usnesení AV mívala také vliv komunistická strana, ale návrhům nebo přáním akčního výboru MNV vždy vyhovořoval.

Vodovod

Podle výsledku místního jednání v listopadu r. 1947 byl přepracován vodovodní projekt a rozpočet. Komise tehdy uznala, že oba zachycené prameny dají dost vody pro zásobení obce. Přepracovaný projekt byl k dispozici brzo z jara, ale stavba do dvouletky nebyla zahájena.

Obec dostala z konfiskovaného a rozparcelovaného dvora mimo jiné pozemky dřívější pauské cihelny s mocnými vstřanými cihlařské hlíny. Nejbližší pracující cihelny byly v Mor. Třeboré a v Boskovicích. Cihelna v Jevíčku stála už od války. Počátkem

běžna byla v ní komise ONV. Komise usna-
la, že vzhledem k okolnostem, jaké jsou (opotrebo-
vané stroje a málo klíny), nestojí zato zahájit
výrobu, a sama navrhla přenesení do Jar-
oměří. Na velký pátek přišla k dosavadním
majitelům (bratři Ing Kar. Macherle a ing Jarosl.
Macherle) jiná delegace, (patrně od KSČ a činite-
lů místních,) a naléhali na majitele, aby zaha-
jili výrobu. — V Jaroměřích se už dříve
pomyšlelo na družstevní cihelnu. O cihelně
jednal i MNV (3. dubna, 22. května, 19. června).

O cihel-
nu

28. srpna rozhodnuto dát prozkoumat hlinu
firmě Kerazont (Ing Slavík) ve Litavách.

Ta poslala v říjnu posudek benešské techniky,
v celku příznivý. Posudek s vypálenými vzor-
ky poslán pak plánovacímu oddělení ONV
(oddělení v MNV dne 30. XI.). —

v obci

Předvolební období bylo klidné, neboť
nebylo různých stran; schůze voličů byly 4. a
24. dubna. Výsledek voleb, konaných 30. května,
byl ohlášen takto: 839 lístků pro jednotlivou kan-
didátku, 75 lístků bílých a 19 neplatných.

Volby

Dne 25. května byla schůze u Bleierů,
kde soudce z Jevíčka, dr. Gregor, podal výklad o
návrhu ústavy, pak byl krátký rozhovor (na př.
vyploveno právní, aby dělníci měli zajištěnu prá-

ci v každém čase). —

Sloučením
polit.

stran

Politický vývoj šel ke sloučení soc. demokratů, komunisty. Formálně bylo provedeno na schůzi v č. 31 (u Bleierů) dne 20. června. Účast nebyla velká. Na to večer byla taneční zábava, která se nevydářila: nastala porucha v dodávce elektrického proudu. —

+ Jan
Masaryk

K politickým událostem, které zaujaly pozornost občanů, patřila smrt Jana Masaryka a jeho pohřeb 13. III. (Byla lehkou nápadná sebevražda politika, v krátkém čase druhá, skokem z okna.)

+
Dr. Benes

Dále resignace presidenta Beneše a volba nového presidenta K. Gottwalda (14. VI.), pak onemocnění dra Beneše a jeho smrt. Účast občanů se projevila prapory na domech, ve středu 8. IX. bylo smutečním shromážděním u Bleierů a 10. IX. rekviem za zemřelého. Někteří občané se také vypravili do Prahy na pohřeb; z části byli vráceni z České Třebové. —

Po zních, po prostřední úrodě, naléhaly úřady na rychlé dodávky zemědělských plodin. 14. IX. večer byla v obecním hostinci schůze, kde zástupce ONV mluvil o výživové situaci a sliboval přísný postup proti lihařům. Dne 2. X. obecní rozhlas vyhlásil zákaz tanečních

zábar pro malé dodávky. 8.X. byla v obci hospodářská kontrola a zemědělci byli vyzváni, aby dodali obilí do 15.X. (původně byl termín 28.X.) jinak jim pohrozeno národní správou. Dne 21.X. členi SNB domlouvali zemědělcům, aby dodávali obilí; ti, kteří dodali, měli přidat. 25.X. zástupci okresu nařídili zopakovat dodávky podle jejich původního předpisu. Místní komise ten předpis považovala za vysoký a proto původně předepsala menší dodávky počítajíc průměrně s výnosem obilí 20 q na ha. Dne 26.X. zástupci okresu přinesli nové zvýšení předpisu o 70 q. Pak 21.XI. a 12.XII. domlouvali zemědělcům vojáci. Po každé té domluvě vždy se zas něco obilí šelo. Konečný výsledek rozsáhlé akce byl (ve provádění s předpisem):

	Chleba obilí q	Jecmen q	Oves q	Leno q
Předpis	1.350	360	150	87
Dodávka	1147	360	118	68
	Slama q	Škot kg	Prasata kg	Vejce
Předpis	108	46.500	34.500	126.420
Dodávka	62	43.150 4.220 mltk	43.800	125.995

Mléka dodali zemědělci během roku 178.560 l.

Rozsah zemědělských závodů a jejich počet byl v r. 1948 následující:

Rozsah:	do $\frac{1}{2}$ ha	$\frac{1}{2}$ - 1 ha	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-20 ha
Počet :	70	67	83	63	34	24

(Předcházející číselné údaje podle obecního úřadu.)

Oslavy

7. III.

Dne 6. a 7. III. se vzpomělo na pres. Masaryka. Bylo na domech dost praporů. 6. III. večer odešel zástup občanů s hudbou směřem k Biskupicům, kde poblíž kříže harci zapálili oheň. Oslavu zahájil r. uč. Fidler, a Jan Charvát přečetl projev, k této příležitosti vydaný. (Účast asi 200 lidí).

1. V.

Oslava 1. května byla v Jevíčku. Jaroměřičtí šli se na návsi a po 8. hod. odešli s prapory a hudbou v dlouhém průvodu do Jevíčka.

9. V.

Dne 9. V. se vzpomělo na konec druhé světové války. Po 2. hod. odpoledne odešel průvod od č. 126 k pomníku padlých. Dr. Zeman vyložil krátce hospodářský a politický vývoj od války. Na to byly recitace školních dětí a oslava skončila hymnou československou a povětskou. (Asi 300 účastníků).

V den narozenin pres. Beneše byly na domech prapory.

6. VII.

Dne 5. VII. večer průvod s hudbou odešel na Kalvarii. Při ohni uč. Vystavěl vzpoměl na M. Jana Husa hlavně jako na Čecha

(na jeho činnost na universitě, v literatuře, v pravopise). (Učast ani 350).

Dne 14. IX. k polednímu ob. tajemník Fr. Podlzer přečetl do obecního rozhlasu vzpomínku na T. G. Masaryka.

10. X. MOR připoměla události mnichovské.

Dne 27. X. večer byl lampionový průvod po obci; 28. X. školní žáci uspořádali odpoledne a večer akademii u Bleierů. 28. X.

2. XI. odpoledne byl v kině projev na paměť říjnové revoluce v Rusku. (Učast ani 80.)

Dne 21. XI. byla oslava narozenin pres.-kl. Gottwalda. (Přítomno ani 100 lidí). 21. XI.
(Odhad účasti od jednatele MOR uč. Hartla.)

Školka měla 2 oddělení; zapísáno bylo skoro 60 dětí; průměrná návštěva ani 75%. Školka

V obecní škole bylo po prázdninách 118 žáků ve 3 třídách. Učitelský sbor tvořili: Obecna
říd. uč. J. Fidler, uč. Em. Čujánová a M. Haj-
sýšová.

Střední škola (dv. měšťanská) měla po prázdninách 4 třídy a 1 pobočku, celkem 138 žáků. Po prázdninách na škole učili: řed. Boh. Hajnýš, učitelé Geriš Vlad., Uličný Boh., Hartl Karel, Vyrtařel Karel, Vařová Jiřička, Wondrová Hlrm. Střední

Stav

školních

budov

Před prázdninami byl ředitelem Julius Mac-
kerle, který úřadoval do 22. března. Na to okr.
nár. výbor ustanovil ředitelem Karla Vyrtavěla,
a od 1. května byl ustanoven Boh. Hájinský.
V červnu dostala obec zprávu školního in-
spektora o stavu škol v obci. Zpráva byla
dost přesná, někde i nesprávná, (že obecná
škola nemá hřiště,) ukazovala na nedosta-
tek tělocvičny a doporučovala celý obecní
okrem věnovat školním účelům. Na to byl
úmysl odstěhovat si obecní úřad z budovy,
zrušit hostinec a z hostinské místnosti sniže-
ním podlahy (po náhladné adaptaci) udělat
~~adaptaci~~ tělocvičnu (MNV 10.VII.). Pak by-
lo jednáno znovu s inspektorem v Jaroměřicích.
(22.VII.). Upuštěno od stavebních úprav a zů-
stalo při tom, odezdat škole hostinské místnos-
ti v dosavadním stavě. — Najemci obecního
hostince dána výpověď k 1.I. 1949.

Během roku byla v obci tato diva-
delní představení:

Divadla

6.I. odbočka prazu brannosti hrála od H.
Lužanské: Ten, který na to má (dvakrát).

7.III. MOR hrála Dva bratry od Jiřího
Hory (dvakrát).

29.III. Sokol hrál Útok zisku od

F. H. Svobodu (dvakrát).

30. V. městanská škola zahrála Zahradu míru a lásky (2x).

12. a 13. VI. mateřská škola provedla divadlo k oslavě svátku matek.

Zábavy během roku: 4. I. ples strany lidové; 11. I. ples těl. jedn. Sokol; 18. I. ples odb. svazu brannosti; 25. I. ples komunistické strany; 1. II. ples soc. demokratů; 8. II. ples sboru dobrov. hasičů; 10. II. dozvonky jedn. Orla; 28. III. pomlázková zábava sport. klubu; 10. IV. tan. zábava odvedenců; 16. V. poutová zábava sboru dob. hasičů; 1. V. taneční zábava KSC; 27. VI. taneční zábava sboru dob. hasičů; 18. VII. taneční zábava Sokola; 31. VII. letní karneval sport. klubu; 19. IX. taneční zábava KSC; 23. X. hodová sb. dob. hasičů; 4. XII. mikulášská odbočky svazu brannosti.

Zábavy

Obecní knihovna měla koncem roku 1386 prasků, a to: 1005 zábavných, 132 naučné a 249 dětských. Během roku přibýlo koupi 92 knihy a darem 42 knihy. Všechny vypujčích bylo 2.581, vypujčovatelů asi 125.

Knihovna

Dne 28. XI. byla v městánce výstava knih (knihkupec Volf z Jerička). Přišlo se po-

Výstava knih

divat dost lidí, a prodávala se literatura pro velké i malé.

Sjedno-
zení

tělo-
výchovy

Ve středu 31. III. bylo rozhlásem prohlá-
šeno sjednocení tělovýchovy. Vysílání bylo vyslech-
nuto v sále u Bleierů. U nás šlo o sloučení
t. j. sokola, jednoty orla a sportovního klubu.
Sloučení bylo nařízeno; nedalo se říci, že by
všecky sloučené složky byly se sloučením spo-
kojeny. Sloučení se provedlo organizačně, na
papíře, ale hlavně hospodářsky neskončilo
ani do konce roku.

Sokol

Veřejné cvičení sokolské dne 18. VII.
bylo hodně navštíveno.

hdy²

Sokolského sletu v Praze se zúčastnilo
okrouhle 40 cvičících z dorostu a členaů a
asi 30 ne cvičících.

Dne 27. VI. bylo na návsi obřadové
cvičení dobrovolných hasičů. Cvičili jároměřičti
a biskupičti; pak byl výlet v zahradě n. č. 89.

Poutě

O pouti, 16 a 17. května, za pěkného
počasí bylo na Kalvarii dost lidí, zvláště v pon-
středí. Také v podzimní pouti 19. IX. byla dobrá
navštěva. Přijel zvláštní vlak z Brna asi s
tisícem poutníků.

Shůba na sociální pomoc, konaná

22. II. dala 4.100 Kčs. Sbirka na mezinárodní
sociální pomoc dětem (29. II.) vynesla 6.852 Kčs.

Sbirky

Dne 25. března při vydávání potravinových list-
ků se vybralo na občanském shromáždění 1138 Kčs.

Na červený kříž se dne 28. III. vybralo 166340 Kčs.

Akce „sop na kulturu vesnice“, provedená ve
formě peněžité sbírky, vynesla 3.440 Kčs.

V neděli 10. X. zřídili občanské školy (samospráva)
provedli sbírku na školní zařízení - umývadla.

Vybrali 4.187 Kčs. — 13. XI. byl sběr papíru
a pod - odpadků. —

Koncem října počalo prověřování
členů v komunistické strany, které se pro-
táhlo na řadu pschů. —

Úřad pro brázení bystrin (kance-
lář v Jevičku) začala v září opravovat re-
gulovanou trať Úsobrnky, hlavně dleby v
obci. —

Úsobrnka

V říjnu o nedělích (17., 24.) byli vy-
zváni občané k dobrovolné práci. Byla to
pomoc při opravě potoka a kopání dohlí pro
stromky za dvorem. Za hospodářským bu-
dováním bývalého dvora, na t. zv. záhonkách,
bylo několik řad třesní. Většina třesní, hlav-
ně blíž k budovám, uschla nebo stářím

Sázem

stromů

za

dvorem

sešla. Místo nich (do nových řad) se sázely nové třesně, z části i švestky a jablone. Stromků bylo dost, brigádníků málo. Ještě 7.XI. po energické výzvě obecním rozhlasem se sázelo, něco stromků se doradilo až na jaro r. 1949.

Oprava
kostela

Během roku se opravoval dobní (filiální) kostel, a to venkovní omítky od střechy až po zem. Do zdiva při zemi se nadělaly díry, aby zeď větrala a vysychala, a zemní vlhkost aby nestoupala vzhůru.

Z venku skoro 2m nad zemí v místech kde je uvnitř kazatelna, na kvádříku pod otlučenou omítkou našlo se jakési znamení (vedle znázor-

nění), které Ing Jaroslav Mackerle z Jeníčka pokládal za značku kamenickou.

Stavby

Nově se stavěla stolařská dílna Fr. Přídala na bývalém pausském poli, určeném k zastavění. Začalo se až po zimě.

Jinak občané bez povolení opravovali svá stavení a to i v rozsahu, na který by si před válkou nebyli troufali, pokud

ovšem dostali stavební materiál (cihly, cement, železo, dřevo) a dělníky. Řemeslo pednické mělo stále konjunkturu. —

Dne 24. dubna před 10. hod. večer vznikl oheň v č. 117 (byvalá parderna). Zhořela stěcha nad obytným stavením a hospodářské budovy, z části dřevěné. Muselo se zabít jalovci a prase, které se popálily. Muž byl zachráněn probouráním otvoru ve zdi, neboť dveřmi se dvora se již nemohlo. Majitel přišel dost pozdě domů — byl na pohřbi.

Požár

28. IV. před 8. hod. ráno chytalo v přístavě hospodářských budov u zámku, kde bylo trochu slámy a různé odpadky. Oheň byl upozorován a uhašen dřív než vznikl otvorem v klenbě pod stěchu.

Dne 8. a 10. XII. bylo v městě očkování proti tuberkulóze, a to obyvatelstva ve věku od 1 do 20 let.

Podle vydávaných potravinových lístků bylo v obci koncem roku 1670 obyvatelů.

Obyvatel-
stvo

Dne 2. V. byl pochován Frant. Fojtek z č. 171, narozený r. 1855. Byl asi nejstarší občan z obce. —

Při sčítání 1. července byl zjištěn

Domáci

zvířata

následující počet domácích zvířat: 80 ko-
ňů, 436 kusů hovězího dobytka, 580 prasat,
589 koz, 450 hus, 76 kačen, 3024 slepice
s kuřaty a 13 brocanů. —

Kravy i obecní býci byli ^{kollektivně} nemocni, takže
někdy bylo zakazováno připouštění krav. —
Na jare stál 1 kg selat 120 až 130 Kčs. —

V noci z pátku na sobotu 21. VIII. za-
bročovalo jaksi vojsko v lesích na východ
od Jaroměřic i v Ušobruce. Ihned se mluvilo
o benderovcích nebo partyzánech. V no-
ci na 22. VIII. byla prohlídka ve vchruším mlý-
ne, 24. VIII. pohračovala. V noci na 29. VIII. by-
la jakási malá návštěva na fare.
Události budily pozornost, ale o jejich sku-
tečné povaze nebylo přesných vědomostí.

Včelařský spolek sdružoval včelaře z Ja-
roměřic, Lubiřova, Biskupic, Březinek a Kladek
(od r. 1948.) Spolek měl přes 50 členů (z toho asi
24 z Jaroměřic), kteří měli koncem roku kolem 355
včelstev (z toho jaroměřičtí téměř 200).

V červnu dokončil studia na pražské technice na
odb. architektury Ing. Frant. Fojtek r. 19. Na filoso-
fické fakultě v Brně ukončila studia (čistinu a
dějepis) Anna Krajíčková r. 212., která matu-
rovala na real. gymn. v Hranicích r. 1938.

Dodatek k r. 1945-1948 —
pozemková reforma.

Dne 8. července 1945 sešli se v kině (č. 34) uchazeči o půdu a zvolili devítčlennou komisi („rolnickou komisi“) na rozdělení půdy. Tak počala dlouhá historie jaroměřické parcelace. Komisi tvořili: Kryštof František, Kratochvíl Josef, učitel, Langer Jaroslav z N. Dvora, Medrůk Frant., Parolek Alois č. 74., Pospíšil František č. 256, Hümmel Frant (později zvaný Lázarovský) č. 16, Lekanina Metoděj č. 315, Schneider Alois č. 160 a Štopka Alois č. 276.

Komise si zvolila za předsedu Fr. Medrůka, ředitele měst. školy, a za místopředsedu M. Lekaninu. Uchazečů o půdu bylo některé sto, i z okolí; každý chtěl něco dostat, aspoň „na zahradu“ nebo „na stavební místo“, na což měl podle příslušného dekretu nárok téměř každý. K dispozici byl pozemkový majetek dvora Hugy Thurn-Taxisa a usedlost č. 95, (majitelky Goldiuská a Hantlová ve Litavách,) a rozptýlené lesy některých německých majitelů, kteří v Jaroměřicích nebydleli. Celkem to bylo okrouhle 114 ha polí a luk. Lesy se drobným zemědělcům nepřidělovaly. Žádala o ně obec, a byly to hlavně lesy od velko-

statku v trati na n'lehlich, les h'ek, pokud ležel v jároměřickém katastru a drobné lesy v laurčině, celkem 41.6849 ha.

Rolnická komise všechny lesy přidělovala obci. Trochu nejistá byla situace, ~~že~~ s h'ekem, který s částí v sousedním katastru biskupickém tvořil souvislou větší parcelu, a bylo jáhelní domnění, že Biskupičtí chtějí h'ek celý, i část jároměřickou. Obec se pak opírala o dohodu, kterou zmocněnec min. zemědělství Ing Liška sjednal se zastupci obce (Fr. Medrůk, J. Langer z N. Drova a Fr. Kůmmel) dne 14. září v Brězinkách.

Zmocněnec min. zemědělství neměl nic proti tomu, aby lesy na n'lehlich a h'ek byly přiděleny obci. Obec pak podávala dvakrát nebo třikrát přihlášku, jednou do Třebové, jindy do Brna, a vyřízení se zdržovalo. Po novém roce 1947 byly lesy ve správě lesního společenstva v Mor. Třebové. Na podzim Při tom obec lesy hledala a konala potřebné práce, ale hospodářilo se na účet NPF. O přidělu rozhodnuto až v r. 1948 a 11. února 1948 byly v Mor. Třebové lesy formálně odevzdány obci, kterou zastupoval taj. Frant. Podlehl.

Při jednání o přidělu polí a luk komise nebrala v úvahu zájmy z cizích obcí. Ale i

po vyhloučení uchazečů, kteří neměli nároku na přiděl, ustal takový zájem, že se všem ani z daleka nemohlo vyhovět. Komise o záležitostech jednala v řadě večerních schůzí. Jako poradce jí byl přidělen Ing. Štratil z Brna. —

Zámek a hospodářské budovy velkostatků byly rezervovány obci i s přilehlými pozemky — zahradami a t. zv. záhonky hned za dvorem.

Ostarební místo nebo o zahradu bylo na 100 žádostí; tyto plochy mohli dostat i nezemědělci.

Komise zádatelům o stav. místa vyhradila parc. č. $\frac{127}{1}$ a 747 hned u obce. Poněvadž se mělo zartavovat soustavně, pokud možná podle regulačního plánu, komise nemínila stavěbní místa přidělit jednotlivě uchazečům, ale chtěla permanně přidělců odevzdat obci, aby jí obec sama stavěbní místa na vyhrazených parcelách přidělovala, jakmile budou chtít nebo moci stavět. Když se během r. 1946, poměry ustalovaly a začínalo být jasno, co stojí novostavba bytu, a když obec byla ochotna přidělit stav. místa jenom těm, kteří opravdu chtěli stavět a neměli stavbu jenom za náminku k získání pozemku, zájem o místa slábl. Počátkem r. 1947 už se v kanceláři nář. výboru poptávalo jen několik zájemců, a nakonec zbyl vlastně jen stolar Fr. Přidal, který ve dvoulétce měl

zaráženi stavbu dílny, a počal stavět r. 1948. Půrobily tu ovšem také současné poměry - zaráženi nebo nezaráženi do dvouletého plánu a nedostatek materiálu. —

Při přidělu polí byli první na řadě bývalí zaměstnanci dvora. Kdyby se jim byly přidělily plochy, na které měli nebo přičinili nárok, bylo by z uhrnu pozemků, jících k dispozici, velmi ubýlo. Proto jim bylo doporučováno, aby se ucházeli o přiděl usedlosti v německých obcích. Také skutečně zaměstnanci - otcové rodin - odešli na většinou na přidělená hospodářství nejvíce v okolí Mor. Třebové. —

Už po projití lhůty, určené k podání přihlášek, žádalo několik uchazečů, většinou zaměstnanců dvora, o přidělení prakticky, vši půdy pro zemědělské družstvo. Rolnická komise jejich žádost zamítla. Podali odvolání, ale ani tomu se nevyhovělo, neboť zamýšlené družstvo nemělo dostatečný počet členů. —

Rolnická komise navrhovala zaměstnancům (dělákům) přiděly nejčastěji 1-2 měrice, podobně řemeslníkům; největší přiděly, 5-6 měric, navrženy drobným zemědělcům, kteří neměli jiného zaměstnání, ale málo pole k soběstačnému

hospodářství (t. zv. chalupníci s výměrou obvykle 20-30 měřic). Komise se snažila přidělovat tak, aby co možná se všemi vyšla.

Tento návrh přidělu komise vyhlásila v kině na shromažďení uchazečů. Byla ovšem řada buď skutečně nebo předstíraně nespokojených; zas se jednalo s mnohými uchazeči a přiděly se upravovaly. Konečný návrh byl vyložen a uchazeči s ním svým podpisem projevili souhlas téměř všichni, až na několik málo. Jedním z těch, kteří nesouhlasili, byl Alois Křístof z č. 95, což mělo jak se zdá, značný vliv na další průběh a na trvání celého řízení. A. Křístof, školkař, měl od r. 1935 najatý dům č. 95 a většímu (asi 40 měřic) pozemku, k němuž příslušných. Sám z nich obdělával jen menší část, ostatní zas dál propachtoval. Komise mu původně navrhovala 4 měřice pole a dům č. 95 se zahradou. On však žádal kromě domu asi 40 měřic s hlavním odvodněním, že je má najaty řadu let. Když komise dospěla k názoru, že se nedohodne, změnila stanovisko a dům č. 95 navrhla jinému uchazeči (Fr. Tomanovi). Na to A. Křístof oznámil komisi, že souhlasí s původním návrhem a žádal, aby se rolnické komise k němu vrátila. Nyní již komise nebyla ochotná a přirobila na okresní r. k., aby potvrdila její názor. Na to

A. Kryštof ještě chtěl, aby v c. 95 mohl zůstat ještě 2 leta, než si vystaví dům. Komise po ráhání prohlédla, a otkohodě sepsán zápis, v němž Kryštof odvolal námitky proti parcelaci.

Okresní rolnická komise schválila parcelaci 13. února 1946 a o c. 95 se svým zastupci přivedle na místě samém 20. II. a schválila návrh místní p.k. Al. Kryštofovi byly přiděleny místo domu další 3 měrice.

Zatím se blížilo jaro, bylo potřeba set. Rozdělení pausových parcel v přírodě prováděl geometr Vechuta (fy Hrbata a Směkal v Prostějově). Ale nebylo všemu konec. Dne 5. září se objevil v obci úředník ZNV, který se zabýval o přiděl c. 95 a mluvil o tom, mají-li nárok na pole řemeslníci a dělníci v tom rozsahu, jak bylo navrženo. Z toho vznikl rozruch, neboť záležitost se týkala mnohých uchazečů. Dne 17. IX. deputace rolnické komise jednala o té věci v Brně a přinesla zprávu, že zůstane všechno, jak je. Přece však neexistalo.

Rolnická komise tentokrát už nebyla úplná. Na podzim p. 1945 odešel z Jaroměřic odb. u. c. J. Kratochvíl a na přidělená hospodářství se odstěhovali Al. Štopka a Al. Schneider. Předseda Fr. Medrůka se vzdal dopisem, odeslaným 15.

1946
října z třebovské nemocnice.

Dne 13-14. XI. revidovali se parcelace za přítomnosti zástupce ZNV z Brna a obceky JSCZ. (Ludvík Divr c. 100) a nic v tom smyslu, že víc pozemků se má přidělit těm zádatelům, u nichž je zemědělství hlavní povolání. 10. ledna 1947 okresní r. k. jednala v Jaroměřicích a snažila se o dohodu. 13. II. jednala okresní rol. K. o parcelaci v Jevíčsku, kde byl také přítomen Ing Machotka, jemuž byly Jaroměřice přiděleny. 18 a 19. II. bylo jednání v Jaroměřicích za účasti Ing Machotky a výsledek byl, že se zvýšily přiděly skutečným malým zemědělcům. Při tom už šlo o č. 95, o než A. Kryštof od léta 1946 znovu usiloval uváděje, že se ho vzdal pod tlakem nešťastných okolností. Rolnická komise však trvala na svém rozhodnutí. Šlo o schválení ZNV, a tu se oba uchazeči snažili, aby dopadlo v jejich prospěch. Nakonec se o č. 95 v rolnické komisi jednalo a hlasovalo 26. VI. 1947, a tu byly pro Kryštofa 3 hlasy, pro Tomana 2 hlasy. Sondilo se z toho, že rol. komise mění mínění. V létě znovu byl v obci Ing Machotka a dne 17. VIII. pak rol. komise oznamuje přidělcům definitivní přiděly. -

O č. 95 se bojovalo dál. Záležitost se stala malého koncem dubna 1948, kdy Tomanovo hospodář-

stří' zle poničil požár. Ale ani tu se nepodařilo vyvolat rozhodnutí, a po nějakém čase, když Šoman byl nucen vyhoviené budovy spravit a také je spravit, neměl už takový zájem o č. 95. Především se už vědělo, že č. 95 zůstane Kuzětovi. Šoman byl trochu odškodněn zvětšením přidělu pole. —

Časně z jara 1947 se v zámech ucházela tel. jedn. Sokol, a dosáhla, že pol. komise souhlasila s přidělením zámečku a zahrady Sokolu. Nikdo jiný kromě obce se o budovu nezajímal, neboť zámek potřeboval ještě oprav, hlavně v prvním poschodí. Na to se MNV ptal obce, zda trvá na přidělení zámečku. MNV se dne 12. dubna usnesl, že ano. Na smysl usnesení měla vliv hlavně strana komunistická. Ve schůzi MNV. 23. VIII. rozhodeno, že úředník NPF ocenil zámek na 180.000 Kčs a že bude potřebsí budovu udržovat ve shodě s památkovým úřadem. Zdálo se to mnoho, a usneseno žádat ministerstvo o přesné podmínky. Rozhodnutí přišlo až r. 1948; ministerstvo zemědělství dopisem ze dne 17. III. 1948 oznámilo, že zámek přidělilo obci. K dojednání a k podpisu jeli do Prahy Ludvík Schneider a Karel Vystavěl, kteří 21. VI. dojednali cenu 160.000 Kčs za zámek se sousední zahradou a přílehlými hos-

podárenským budovami. - Památkový úřad doporučil opravu zámků.

K podzimnímu r. 1947 několik neharců žádalo o přidělení hospodářských budov bývalého dvora. Uváděli hlavně, že nejsou vyuzity, že se o budovy nikdo nestará a že xпустnou. Při jednání dne 18. XI. 1947 rolnická komise nezměnila své původní stanovisko a také obec se nechtěla budov vzdát uváděje hlavně, že toho místa potřebuje pro nové školy. Budovy s přilehlou zahradou a sousedními pozemky t. zv. záhonkami zůstaly obci.

Kromě uvedeného byla obci přidělena část pole u bývalé cihelny, a to na cihelnu, a část panského pole pod nádražím na eventuelní průmyslový podnik.

Při revizi první pozemkové reformy rozhodlo se v Praze o jaroměřickém lesním velko-státku dne 18. února 1948. Byli pozváni také zástupci občanstva a v této funkci jeli k jednání Hrazdír František, Charvát Jan, Kryštof Alois a Valenta František č. 327 (zástupci různých politických stran). Vyslovili se přeznivě o dosavadních majitelích (z nichž jedním byl dr. Jar. Zeman). Komise nedbajíc příliš na vylovené mínění občanstva se usnesla, že lesy převerne stát.